

Täysistunto

Maanantai 2.12.2024 klo 14.01—21.48

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 133/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 23/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystoimen valiokunnan mietintö StVM 23/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Kiuru, valiokunnan puheenjohtajana esittelypuheenvuoro. Kymmenen minuuttia, olkaa hyvä.

Keskustelu

21.25 **Krista Kiuru sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään ei ole tarvetta niin pitkälle esittelypuheenvuorolle, mutta heti alkuun on sanottava, että asia on tärkeä, koska kysymys on siitä, miten toimeentulotuesta annetussa laissa voitaisiin paremmin huomioida keliakiakorvauksen palauttaminen painottaen alemman tulotason aikuisia. Tässä esityksessä nyt ehdotetaan, että keliakiasta aiheutuvia ylimääräisiä ravintomenoja huomioidaisiin perustoimeentulotuen muina perusmenoina 25 eurolla kuukaudessa. Tämä koskisi siis kaikkia 16 vuotta täyttäneitä henkilöitä, joilla ei olisi mahdollista saada keliakiaan ja sen aiheuttaman gluteenittoman ruokavalion noudattamiselle vammaistukea alle 16-vuotiaana.

Tähän lakiin tehtäisiin myöskin teknisluonteisia viilauksia, ja käytännössä kaikki liittyy myöskin ensi vuoden budjettiin, jonka johdosta me olemme tätä tuunanneet.

No, nyt valiokunta on tässä kokonaisuudessa tähän hallituksen esitykseen — eli hallituksen esityksestä luin nyt nuo pätkät, mitä tässä aiottaisiin tehdä — tehnyt erittäin suuren tarkennuksen, eli 7 b §:ään. Hallituksen esityksen pohjaehdotusta on muutettu niin, että keliakiaa sairastavan, 16 vuotta täyttäneen henkilön osalta muina perusmenoina otettaisiin huomioon 38 euroa kuukaudessa keliakiasta johtuvien ylimääräisten ravintomenojen kattamiseen. Tämä johtuu ihan siitä, että kun niitä ravintomenoja tarkastettiin, niin myöskin selvisi, että tänä päivänä näyttää siltä, että ne ovat lähempänä tuota 38:a euroa. Näin valiokunta on siis käytännössä arvioinut, mikä olisi riittävä korvaus. Tämän saisi keliakiaa tai ruoka-aineallergiaa sairastava tässä asiassa niin, että käytännössä toimeentulotuen osana tätä tukea sitten saisi. Tämän jälkeen olisi kuitenkin mahdollisuus harkinnanvaraisesti hakea tätä samaa tukea myöskin hyvinvointialueelta, jos tarvetta vielä olisi. Käytännössä tämä tarkoittaisi nyt sitä, että keliakiakorvauksen rahoitus nousee tuon 520 000 euroa käytännössä noin 1,5 miljoonaan euroon, ja tätä kautta tätä 7 b §:n 2 momenttia on muutettu.

Muilta osin on todettava, että tämä esitys on kuitenkin hieno esitys siitä, että olemme asiasta herttaisen yksimielisiä. Tämä esitys on yksimielinen. — Kiitoksia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

21.28 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! On erittäin tärkeää, että vahvassa ja välittävässä hallitusohjelmassa on kirjattu pysyvää rahoitusta sosiaalisen oikeudenmukaisuuden vahvistamiseksi. Tämä toimenpide palauttaa keliakiakorvauksen yli 16-vuotiaille ja alemman tulotason aikuisille. Keliakiaan ei ole olemassa lääkettä, vaan sen ainoa hoitomuoto on pysyvästi ja tarkasti gluteeniton erityisruokavalio. Tämän vuoksi korvaus on perusteltu ja tasapuolinen. Norjassa keliakiakorvaus on 105 euroa kuukaudessa, Kreikassa 100 euroa kuukaudessa ja Belgiassa 38 euroa kuukaudessa.

Suomalaisista keliakiaa sairastaa noin kaksi prosenttia eli yli 100 000 henkilöä. Suurin osa on naisia. On arvioitu, että vain yksi kolmasosa on diagnosoitu. Keliakia on elinikäinen, parantumaton autoimmuunisairaus, jossa vehnän, ohran ja rukiin sisältämä valkuaisaine gluteeni aiheuttaa ohutsuolen limakalvolla tulehdusreaktion ja suolinukan vaurion. Hoitamaton keliakia altistaa vakaville ja kalliille lisäsairauksille, kuten suolistosyöväälle, lapsettomuudelle ja lonkkamurtumalle. Hoitamattomilla keliakikoilla on jopa 30 prosenttia muuta väestöä enemmän masennusta, uupumusta ja muita psykiatrisia oireita.

Tutkimuksen mukaan maailmanlaajuisesti gluteenittoman ruuan ongelmia ovat sen saatavuus, korkea hinta ja ruokavalion rajoittava luonne. Keliakialiiton tekemän hintaselvityksen mukaan gluteeniton ruokavaliohoito aiheuttaa ylimääräisiä kustannuksia yli 700 euroa vuodessa. Keskimäärin keliakian on todettu aiheuttavan noin 60 euroa ylimääräistä kustannusta kuukaudessa.

Arvoisa puhemies! Eri sairauksien yhdenvertainen kohtelu perustoimeentulotuen ravintomenojen arvioinnissa on tärkeää. Perustuslakivaliokunta on todennut, että keliakiasta aiheutuvien ravintomenojen huomioimiseen perustoimeentulotuessa on hyväksyttävät perusteet. Sosiaali- ja terveysvaliokunta on esittänyt keliakiakorvauksen määrän korottamista aiemmasta esityksestä, 25 eurosta, 38 euroon kuukaudessa. Tämä valtiovarainministeriön täydentävässä talousarviossakin esitetty korotus on erittäin hyvä vaikka ei edelleenkään riittävä. Ehdotetun korotuksen jälkeenkin toimeentulotuen saajalle voi aiheutua keliakiasta enemmän ylimääräisiä ravintomenoja. Näihin yli meneviin kustannuksiin henkilö voi hakea täydentävää toimeentulotukea hyvinvointialueelta. Tällöin myöntäminen perustuu yksilölliseen harkintaan.

Jatkovalmistelussa on tärkeää selvittää, miten tuetaan toimeentulotuen ulkopuolelle jäävien pienituloisten keliakikkojen yhdenvertaisia taloudellisia mahdollisuuksia noudattaen gluteenitonta ruokavaliota. Toimeentulotuen ulkopuolelle jääviä pienituloisia ovat opiskelijat, pieneläkeläiset, pienipalkkaiset ja vanhempainvapaalla olevat. Keliakikonkin tulee kokea olevansa osa yhteiskuntaa ja pystyvänsä nauttimaan monipuolisesta ja ravitsevasta ruuasta sekä elää hyvää elämää.

Arvoisa puhemies! Haluan eduskunnan keliakiaverkoston puheenjohtajana ja keliakikkona kiittää valiokuntaa ja valtiovarainministeriötä tässä vaiheessa keliakiakorvauksen tuomisesta budjettilakiin. Jatkamme korvauksen kehittämistä tulevina vuosina. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

21.32 Aki Lindén sd: Arvoisa herra puhemies! Sain viestiä, että olisin puhutellut teitä väärällä tavalla aikaisemmin. Pahoittelen sitä tässä. Vaihdos oli silloin jäänyt huomaamatta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

Hyvä, että on yksimielinen mietintö. Keliakiakorvaushan poistui vuonna 2016 silloisen hallituksen valtiontalouden tasapainottamistoimenpiteenä. Ja kun on yksimielinen mietintö ja hyvään asiaan kohdistetaan rahoitusta, niin pitäähän sitä kehua. Sen verran haluaisin kuitenkin sanoa, että aika pienellä rahoituksella nyt mennään, kun tämä rajataan kuitenkin sinne vain perustoimeentulotuen saajien joukkoon — tässähän edeltävä puhujakin totesi, että meillä on muitakin pienituloisia — ja kyllähän tämä rassaa myös keskituloisen ihmisen päivittäisiä ja viikoittaisia ruokamenoja, mutta en nyt protestoi tietenkään enkä sillä tavalla tässä kritiikkiä halua esittää. Hyvä, että tämä asia kääntyy nyt sitten kymmenen vuoden tai lähes kymmenen vuoden tauon jälkeen taas niinpäin, että saadaan sitä rahoitusta.

Yritin äkkiä löytää tilastotietoa siitä, kuinka moni suomalainen on toimeentulotuen saaja. Viimeinen tieto, jonka muistan, oli seitsemän prosenttia, eli silloin aika suuri osa ihan oikeasti tätäkin tukea tarvitsevista jää tietenkin tämän ulkopuolelle, mutta hyvä, että aloitetaan sieltä kaikkein heikoimmassa asemassa olevien joukosta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

21.33 Oskari Valtola kok: Arvoisa herra puhemies! Tämä oli tosiaan yksimielinen mietintö sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa. Se ei ole ollut ihan tavallista tällä hallituskaudella. Mutta hyvä asia on kyseessä, ja nimenomaan kaikkein pienituloisimpia pystytään tässä lakiesityksessä keliakian kanssa auttamaan.

Itse nostaisin esille sen, että mietimme valiokunnassa myös sitä, pitäisikö tämä korvaus sitoa indeksiin, mutta päädyttiin siihen, että ei sitä tehdä. Toivotaankin, että kehitys tuo tulevaisuudessa myös gluteenittomien tuotteiden hintaa alaspäin, niin että välttämättä se ei toivottavasti pysy kalliimpana ruokavaliona ikuisesti, vaan hintaero tulevaisuudessa tasoittuisi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen, olkaa hyvä.

21.35 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Ei minullakaan varsinaisesti mitään erityistä enää ole sanottavana näin hienosta, yksimielisestä esityksestä, mutta kun aamusta asti olen täällä istunut, niin ajattelin nyt käyttää puheenvuoron ja ilmaista tyytyväisyyteni siitä, että tämä saatiin tosiaan yksimielisesti tehtyä.

Tosiaan tässä on viitattu gluteenittomien ruoka-aineitten korkeaan hintaan, mikä on ihan totta. Se, mikä tässä vuosien varrella on näkynyt ja on hyvä kehitys, on se, että nyt on sentään valikoimaa saatavilla, ja toivottavasti sitten jatkossa rupeavat myös hinnat laskemaan. Eli siinä mielessä se, mitä 15—20 vuoden aikana on tapahtunut, on erittäin hyvä, mutta hinnat ovat kyllä edelleen sen verran korkeat, että siinä mielessä on erittäin hyvä, että tämä saatiin läpi. Tämä on tervetullut uudistus.

Ehkä se, mitä edustaja Lindén tuossa tapaili, on kuitenkin oikea pää, mistä lähdetään tätä purkamaan, niin että saadaan sinne tosiaan perustoimeentulotueksi tämmöinen lisä. Tästä kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

21.36 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tässä ovat sekä valiokunnan jäsenet että varajäsenet käyttäneet hyviä puheenvuoroja. Ehkä alkuun on hyvä todeta, että tämä keliakia-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

korvauksen historiallinen matka on sillä tavalla alkanut uudelleen, että eri poliittisissa ryhmissä on ollut halua palauttaa keliakiakorvausta, ja tärkeää on se, että hallitusohjelmassa haluttiin lähteä rakentamaan tietä takaisin keliakiakorvauksen maailmaan niin, että tässä lähdettiin kaikkein vähävaraisimpien ihmisten auttamisesta näin ruokamenoissa, jolloin myös se vaikuttavuus on kaikkein suurinta. Tätä kautta sitten se alle miljoonan euron panos, joka hallitusohjelmassa on, on toki tosi pieni, koska tänä päivänä lasketaan, että sen vanhakantaisen keliakiakorvauksen palauttaminen — oli se sitten syytä tehdä samalla tavalla tai eri tavalla, siitä näkemykset vaihtelevat — on kuitenkin tänä aikana jo muutaman, kymmenen miljoonan kysymys. Tässä suhteessa tietenkin panostus on erittäin pieni suhteessa poliittisiin lupauksiin, mutta itse ajattelen samalla tavalla kuin muutkin tässä, että se osoittaa kuitenkin, että tänä hyvin vaikeana taloudellisena aikana on pystytty kohdistamaan tällaista tukea toimeentulotukea saaville, millä on aidosti merkitystä. Keliakikkojen näkökulmasta tällä on suuri merkitys.

Tuossa äsken kävin tätä lukuhistoriaa läpi ja totean nyt vielä, että tähänhän siis varattiin aikoinaan se alle miljoona euroa, 960 000, ja käytännössä sitten sillä talousarvion täydentävällä saatiin 520 000 euroa lisää. Sanoin äsken virheellisesti tuossa pöntössä ja haluan korjata sen pöytäkirjaan, että kysymys ei ollut alun perin 520 000 euron avustuksesta vaan 960 000 euron avustuksesta. Tällä lisärahalla, joka nyt tuli budjetin täydentävään, pystytään nostamaan keliakiakorvauksen määrä siihen 38 euroon, jota muutamat asiaa erittäin hyvin tuntevat kansalaisjärjestöt ajoivat. Eli kun näiden gluteenittomien tuotteiden summat ovat nousseet, niin tämä on tarkoituksenmukaista siksi, että ilman kuitteja Kelasta tämän avustuksen saisi, sillä silloin kun mennään hyvinvointialueille, tämä harkinnanvarainen johtaisi aika isoon virkatyöhön, ja sen takia on tarkoituksenmukaista, että tässä nyt 500 000:lla reilusti tätä asiaa korjataan.

Itse ajattelen myöskin samalla tavalla kuin edustaja Valtola, että varmaan tässä on vielä töitä pitkällä juoksulla sen takia, että kun toimeentulotuen perusosa on sidottu indeksiin, niin olisi loogista, että kaikki siihen kuuluva olisi sitä. Tässä tapauksessa nyt kuitenkin tämä jää myöhemmälle arvioinnille. Jatkon osalta, niin kuin tässä Strandman jo totesi, on syytä myöskin miettiä, mitä tehdään niille ryhmille, jotka ovat yhtä pienituloisia mutta eivät ole toimeentulotuen varassa.

Tässä näitä korjausehdotuksia nyt lueteltuna. — Kiitoksia.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 133/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.